

היסטוריה גלובאלית של מלחמת העולם השנייה: סוגיות היסטוריות ומגדריות **A Global History of the Second World War from Historical and Gender Perspectives**

שם המרצה: ד"ר מיכל שפירא

קורס מס': 0621328101 שנת לימודים: תשע"ז סמסטר: ב' היקף שעות: 4 ש"ס לתואר: תואר ראשון

השיעורים יתקיימו יום שלישי, 14:00-18:00, בניין ווב 103
שעת קבלה: יום ג', גילמן חדר 376, 13:00-14:00, נא לתאם מראש בדוא"ל
דוא"ל: michal1s@post.tau.ac.il

תיאור הקורס:

מלחמת העולם השנייה הייתה העימות הקטלני ביותר בהיסטוריה האנושית, אירוע שעיצב את המאה העשרים ומעבר לה. מלחמה מודרנית וטוטאלית זו, הביאה להרג המונים ולהרס חסר תקדים של חברות, תרבויות, כלכלות וערכי אנוש. במהלך המלחמה, הפכו אזרחים למטרה מרכזית לאלימות וחיייהם היומיים הפכו מושא להתערבות ורגולציה ממשלתית באופנים חדשים וחסרי תקדים. לאחר 1945, חברות שונות נאלצו להתמודד עם המורשת הטרגית של המלחמה בשלל דרכים, תהליך הנמשך עד היום. תוך שימוש בכלים מהיסטוריה חברתית, תרבותית, מגדרית וצבאית, סמינר זה יעסוק בסוגיות שונות הקשורות במלחמה, ובהן: הפצצות נגד אזרחים; מומחים וטראומה; חברה וכלכלה במלחמה; התנסות של גברים, נשים וילדים בחזית ובעורף; חיי משפחה תחת מלחמה; לאומיות, תעמולה ואזרחות; שיתוף פעולה והתנגדות; הנצחה וזיכרון; מגדר ושיקום לאחר המלחמה; הטיפול בפליטים; והמלחמה בספרות, קולנוע, וצילום ועוד.

בעוד מלחמת העולם הראשונה עברה מהפכה היסטוריוגרפית, והיא נחקרת כעת לא רק מפרספקטיבה של היסטוריה צבאית ודיפלומטית, אלא גם תוך שימוש בכלים של היסטוריה חברתית ותרבותית, מלחמת העולם השנייה עדיין נחקרת דרך קבע בעיקר בעזרת כלים של היסטוריה צבאית ודיפלומטית. הסמינר יעסוק אמנם גם בהיסטוריה צבאית ודיפלומטית שכזו, אך יתמקד בהיסטוריה חברתית ותרבותית של המלחמה. הקורס יתנהל לפי גישה תמטית-כרונולוגית לחקר המלחמה והחומתם שהותירה.

דרישות הקורס:

- א. קריאה, נוכחות (עד 2 חיסורים), השתתפות פעילה בדיון, ושתי הצגות של חומרי הקריאה בכיתה (30%) יש להציג פעם אחת קריאה מקריאות החובה ולהוביל את הדיון עליה ולהשתתף יותר מהרגיל ופעם שנייה יש להכין לכיתה הצגה פרונטלית של 30 דקות על חומר קריאה מקריאת הרשות (רפרט בע"פ זה יכול גם לשמש לאחר מכן כבסיס לרפרט בכתב). בסוף כל שיעור נחליט מה יהיה קריאת חובה ומה רשות מבין הקריאות השונות לשיעור הבא. כמו כן, במהלך הסמינר אפשר גם להציג 10 דקות מסרט או מקור ויזואלי אחר ולדבר עליו—אין זה חובה אך זו המלצה ותמיד מוסיף.
- ב. עבודה סמינריונית או עבודת רפרט : (סה"כ 70% מהציון):
 1. בחירת ואישור נושא עד שבוע 7. באחריות כל התלמידים לחשוב על רעיונות ולבוא לפגישה עם המנחה כדי לבחור נושא (10%). פגישות אישיות עם כל התלמידים יערכו במסגרת תוכנית הסמינר בשעות הסמינר. יש להכין לפגישה תיאור של הנושא הנבחר בשתי פסקאות ורשימה ביבליוגרפית ראשונית.
 2. רפרט או עבודה סמינריונית. ציון העבודה לאחר הגשתה על פי כללי האוניברסיטה והחוג (70%)
- ג. אם תרצו ואם יוותר זמן בשני השיעורים של הסמסטר נערוך הצגת העבודות בשלבי הכנה שונים בכיתה. הכוונה היא לקיים דיון בונה בעבודה בכל שלב שבו תובא ולנצל את הקבוצה כדי להעלות בעיות ותהיות ולקדם את העבודה.

תאריכי הגשת העבודות לסמסטר ב' - רפרטים בכתב: 3.9.17, סמינרים: 1.10.17

תכנית השיעורים וביבליוגרפיה

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים בהתאם להתקדמות בכיתה.
חומר קריאה:

-- לעיתים נקרא רק חלק מהמאמרים המצוינים כאן. הסילבוס והמודל הם לימודיים ז"א כוללים יותר מאמרים ממה שנקרא.

-- יש להביא את חומרי הקריאה לכיתה.

חלק א': הדרך למלחמה

מלחמת העולם הראשונה ומורשתה

-Michael Roper, "Between Manliness and Masculinity: The 'War Generation' and the Psychology of Fear in Britain, 1914–1950," *Journal of British Studies* Vol. 44, No. 2 (April 2005), pp. 343-362.

-Susan R. Grayzel, "The Souls of Soldiers': Civilians under Fire in First World War France," *The Journal of Modern History* Vol. 78, No. 3 (September 2006), pp. 588-622

- ג'ורג' מוסה, "פולחן החייל המת: בתי קברות לאומיים ותחייה לאומית", *זמנים* 65 (1981), עמ' 3-14

קומוניזם ופשיזם

- יוכן הלבק, "עיצוב הנפש הסטליניסטית: יומנו של סטפן פודלובני", *זמנים* 59 (1997), עמ' 59-86

- Benito Mussolini, *What is Fascism?*, 1932

-Robert O. Paxton, "The Five Stages of Fascism," *The Journal of Modern History*, Vol. 70, No. 1 (March 1998), pp. 1-23.

משטרים טוטליטריים; המשבר הכלכלי גדול

-Richard Bessel, "The Nazi Capture of Power," *Journal of Contemporary History*, 39, 2 (2004), pp. 169-188.

- יצחק שיחור, "בדיעבד מלחמה, אך בעירבון מוגבל: העימות עם יפן בפרספקטיבות סיניות", *זמנים* 105 (חורף 2009), עמ' 66-75

- ג'ורג' אורוול, "הדרך לרציף ויגן", *מתחת לאף שלך* (תל אביב, 2005), עמ' 135-161
- איאן קרשו, *היטלר, כרך א', 1889-1936: היבריס*, עמ' 385-413, 422-435

מדיניות הפיוס ודמוקרטיה במשבר

-Hitler's Speeches, 1921, 1926

- אמירה גלבלום, "פמיניזם ופציפיזם בין שתי מלחמות העולם", *היסטוריה* (2014), 103-122

- זיגמונד פרויד ואלברט איינשטיין, *מדוע ישנן מלחמות?*

- וירגיניה וולף, *שלוש גיניאות* (ירושלים, 1985), עמ' 43-5

-Parliamentary Debates on the Munich Crisis

חלק ב': מלחמת העולם השנייה כמלחמה טוטאלית

העורף בבריטניה וצרפת

-Brad Beaven and John Griffiths, "The Blitz, Civilian Morale and the City: Mass-Observation and Working Class Culture in Britain, 1940-1941", *Urban History* 26:1 (1999), pp. 71-88.

- אירן נמירובסקי, *סוויטה צרפתית* (ירושלים, 2006), חלקים

- בלוך שארל, "נפילתה של צרפת", *זמנים* 18-19 (1985), עמ' 88-95

ר-יצ'רד אוברי, למה ניצחו בעלות הברית (תל אביב, 1995): "ניצחון שאינו צפוי מראש: להסביר את מלחמת העולם השנייה", 15-39

תעמולה ואזרחות; התפתחות מדינת הרווחה; המשפחה במלחמה

-John Welshman, "Evacuation and Social Policy during the Second World War: Myth and Reality," *Twentieth Century British History* (1998) 9(1), pp. 28-53.

-Sonya O. Rose "Sex, Citizenship, and the Nation in World War II Britain," *The American Historical Review* 103, no. 4 (1998) pp. 1147-1176

-סרט: *Britain Can Take It!* (1940)

חזית הקרב וגבריות; מבצע ברברוסה

עומר ברטוב, "ברבריוזציה של לוחמה: קצינים וחיילים גרמניים בחזית הרוסית, 1941-1945, "זמנים 14 (חורף 1984), עמ' 71-83

קתריל מרידייל, המלחמה של איזואן, הצבא האדום 1939-1945 (עם עובד, 2005) פרק 7, "תבורך האחוה", עמ' 215-246

-Joanna Bourke, "The Emotions in War: Fear and the British and American Military, 1914-45," *Historical Research* 74.185 (August 2001), pp. 314-30

המלחמה בקולוניות

-T. Barkawi, 'Culture and Combat in the Colonies: The Indian Army in the Second World War', *Journal of Contemporary History* 41, 2 (2006), 325-355

נשים בחזית הקרב- מבט השוואתי

-D'Ann Campbell, "Women in Combat: The World War II Experience in the United States, Great Britain, Germany, and the Soviet Union," *Journal of Military History* 57 (April 1993), pp. 301-23.

אוכלוסיות תחת כיבוש; השואה

- Richard Bidlack, "The Political Mood in Leningrad during the First Year of the Soviet-German - War," *Russian Review*, Vol. 59, No. 1 (Jan., 2000), pp. 96-113.

כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים (תל אביב, 2004), חלקים.

יאן גרוס, שכנים (ידיעות אחרונות, 2001), חלקים.

אלי-חן-בר, "גורל יהודי תוניסיה תחת הכיבוש הנאצי והאפשרות לראייה מחודשת של השואה" זמנים 67 (1999), 34-4

- רותם קובנר, "בניסיון להבין את טבח נג'ינג, השאלות הגדולות", זמנים 105, (חורף 2009), 91-76

שיתוף פעולה והתנגדות

-Jeffrey W. Jones, "'Every family has its freak': Perceptions of Collaboration in occupied Soviet Russia, 1943-1948" *Slavic Review* Vol.65, No.4 (2005), pp. 747-770.

-Paula Schwartz, "Partisanes and Gender Politics in Vichy France", *French Historical Studies* 16:1 (Spring 1989), pp. 126-151.

סיום המלחמה; פצצת האטום

קתריל מרידייל, המלחמה של איזואן, הצבא האדום 1939-1945 (עם עובד, 2005) פרק 9, "לבזוז את- הגווייה", 277-308

ריצ'רד אוברי, למה ניצחו בעלות הברית (דביר: תל אביב, 1995) "כלי הניצחון: מפציצים והפצצות", עמ' 115-149
-Mary Louise Roberts, "The Price of Discretion: Prostitution, Venereal Disease, and the American Military in France, 1944–1946," *The American Historical Review* (2010) 115 (4): 1002-1030
-Barton J. Bernstein, "Understanding the Atomic Bomb and the Japanese Surrender: Missed Opportunities, Little-Known Near Disasters, and Modern Memory," in Michael J. Hogan (ed.), *Hiroshima in History and Memory* (Cambridge, 1996), pp. 38-79

משפטי נירנברג וענישה; פליטים

טוני ג'אדט, אחרי המלחמה, תולדות אירופה מאז 1945 (2009) עמ' 69-93
-Atina Grossmann, "Victims, Villains, and Survivors: Gendered Perceptions and Self-Perceptions of Jewish Displaced Persons in Occupied Postwar Germany," *Journal of the History of Sexuality* Vol. 11 (2002), pp. 291-318
-אריה כוכבי, "הנסיון לגיבוש מדיניות כלפי פושעי המלחמה במהלך מלחמת העולם השנייה", זמנים 42 (קיץ 1992), עמ' 68-77
סרט: האדם השלישי

המשפחה לאחר המלחמה

-Tara Zahra, "Lost Children: Displacement, Family, and Nation in Postwar Europe," *Journal of Modern History* 81 (March 2009), pp. 45-86

התפתחות מדינת הרווחה לאחר המלחמה

-Labour Party Manifesto, 1945, sections

שיקום ומגדר; גרמנים כקורבנות

טימוטי סניידר, ארצות דמים, אירופה בין היטלר לסטלין (כתר, 2012), 335-360
-Elizabeth Heinemann, "The Hour of the Woman," *American Historical Review* 101(1996), pp. 354-395
-מרגלית גלעד, "הסבל הגרמני במלחמת העולם השנייה במדיניות זכרון העבר בשתי המדינות הגרמניות, 1945-1965", היסטוריה 10 (תשס"ב)

דה-מוביליזציה

-Alan Allport, *Demobbed: Coming Home after the Second World War* (New Haven: Yale University Press, 2009), sections

מלחמה, קולנוע, צילום וקומיקס; טראומה וייצוגה

-Geoff Eley, "Finding the People's War: Film, British Collective Memory, and World War II," *The American Historical Review*, 106:3 (Jun., 2001) 818-838.
-David Shneer, "Picturing Grief: Soviet Holocaust Photography at the Intersection of History and Memory," *The American Historical Review*, Vol. 115, No. 1 (February 2010), pp. 28-52
-Penny Summerfield, "Public Memory or Public Amnesia? British Women of the Second World War in Popular Films of the 1950s and 1960s," *Journal of British Studies* 48, no. 04(2009), pp. 935-957

שושנה פלמן, "בעידן העדות: 'שוואה' של קלוד לנצמן", זמנים 40-39 (1991), 27-5
הקומיקס מאוס, ארט שפיגלמן, חלקים

שבועות ותאריכים

- שבוע ראשון (14.03)
- שבוע שני (21.03) – הכנס השנתי ה-40 של החברה ההיסטורית הישראלית בנושא מאה שנה למהפכה הרוסית
- שבוע שלישי (28.03)
- שבוע רביעי (04.04)
- שיעור השלמה לפני יציאה לחופשת פסח (05.04)**
- שבוע שישי (25.04)
- שבוע שביעי(09.05)
- שבוע שמיני (16.05)
- שבוע תשיעי (23.05)
- שבוע עשירי (06.06)
- שבוע אחד עשר(13.06)
- שבוע שניים עשר(20.06)
- שבוע שלוש עשר (27.06)